

VOORSTEL AAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: aanbevelingen begeleidingscommissie onderzoek Joods vastgoed

Zaaknummer: 55299-2024

Datum: 6 september 2024

Inleiding

Door ons college is aan F. Cammaert een onderzoek in opdracht gegeven naar de onteigening van Joods vastgoed in de Tweede Wereldoorlog en het rechtsherstel daarna. De resultaten van dit onderzoek zijn vastgelegd in het rapport 'Balans opmaken: een bittere noodzaak'. Naar aanleiding hiervan is door de commissie die het onderzoek begeleidde een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn door ons college overgenomen.

Voorstel

Aan uw raad wordt voorgesteld

1. de aanbevelingen van de begeleidingscommissie naar aanleiding van het rapport 'Balans opmaken: een bittere noodzaak' over te nemen;
2. ten behoeve van de uitvoering van de aanbevelingen van de begeleidingscommissie € 135.000 uit de algemene reserve beschikbaar te stellen;
3. € 125.000 van het onder punt 2 genoemde bedrag in 2024 onder te brengen in een door de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge Limburg (NIHS) te beheren fonds op naam. Dit bedrag wordt als volgt bestemd:
 - a. € 75.000 komt ten goede van door de NIHS te initiëren activiteiten die de continuïteit en versterking van het Joods leven in Limburg en Roermond ten doel hebben;
 - b. € 25.000,- wordt besteed aan in opdracht van de NIHS te verrichten achterstallig onderhoud aan de synagoge in de Hamstraat in Roermond;
 - c. € 25.000,- is bestemd voor door de NIHS te initiëren educatieve projecten met als doel het op peil houden van de kennis en het collectieve geheugen (van de Joodse cultuur en de Shoah).
4. € 10.000 van het onder punt 2 genoemde bedrag te bestemmen voor het oprichten van een collectief monument voor de Sinti-slachtoffers bij de Kapel in 't Zand. Dit bedrag komt uit een ander budget en gaat níét af van bovengenoemd budget.

Argumenten

Op 4 januari 2022 heeft ons college aan de heer Fred Cammaert, historicus, opdracht verleend voor het uitvoeren van een onderzoek naar de onteigening van Joods vastgoed in de Tweede Wereldoorlog en het rechtsherstel daarna. Over het voornemen hiertoe is de commissie Burgers en Samenleving op 27 oktober 2021 geïnformeerd.

Voor de begeleiding van het onderzoek is een commissie ingesteld onder voorzitterschap van de verantwoordelijk portefeuillehouder, wethouder van Rey. De begeleidingscommissie had als opdracht het onderzoek naar de Joodse onteigende huizen in Roermond te begeleiden en te sturen op de voortgang en kwaliteit van het onderzoek en aanbevelingen te doen op basis van hun bevindingen.

De begeleidingscommissie bestond verder uit de heren Ernst de Reus (voorzitter van de Nederlandse Israëlitische Hoofdsynagoge Limburg), Hein van der Bruggen (historicus) en Jac Lemmens (historicus en gemeentearchivaris).

Het onderzoek is nu voltooid en de resultaten ervan zijn opgenomen in een boek getiteld '*Balans opmaken: een bittere noodzaak*'. Dit boek treft u bijgaand aan. Hieronder worden de belangrijkste conclusies van het onderzoek genoemd.

De door de bezetter ingevoerde anti-Joodse maatregelen zijn door de gemeente Roermond zonder een spoor van protest uitgevoerd. Hetzelfde gold voor de hoofdverantwoordelijke voor de uitvoering en het ongestoord verloop ervan, de toenmalige burgemeester Paul Reijmer.

Ofschoon precieze cijfers ontbreken, slaagden de Duitsers er met gemeentelijke ondersteuning in om een ruime meerderheid van de Roermondse Joden uit te roeien. Door roof op ongekende schaal verloren alle Joods-Roermondse bedrijfseigenaren en huisbezitters hun eigendom. Oorlogskopers, incompetente Duitse aasgieren, NSB'ers en meelopers van allerlei pluimage ontfermden zich erover met soms desastreuze gevolgen.

Het handjevol overlevenden van de Holocaust onderging na de oorlog een veelal kille, harteloze bejegening. Instanties die moesten zorgen voor rechtsherstel spanden hierbij de kroon.

Het onderzoek, in de vorm van het hierboven genoemde boek, is op 17 april 2024 aan met name de Joodse gemeenschap gepresenteerd. Namens ons college en vanuit haar functie zijn door de burgemeester excuses aangeboden voor het handelen jegens de Joodse inwoners van Roermond tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Door de begeleidingscommissie is een aantal aanbevelingen gedaan om invulling te geven aan het morele rechtsherstel en om de beperkte Joodse gemeenschap in Limburg te steunen. Deze aanbevelingen bestaan uit de volgende onderdelen:

1. Het beschikbaar stellen van € 75.000, - voor de continuïteit en versterking van het Joods leven in Limburg en Roermond.
2. Het beschikbaar stellen van € 25.000, - voor het wegwerken van achterstallig onderhoud aan de synagoge in de Hamstraat.
3. Het beschikbaar stellen van € 25.000, - voor het op peil houden van onze kennis en ons collectief geheugen door het opzetten van educatieve projecten.

Daarnaast is de aanbeveling gedaan om een collectief monument voor de Roermondse Sinti-slachtoffers bij de Kapel in 't Zand op te richten. Over de vorm en de exacte locatie van het monument wordt overleg gevoerd met de Sinti-gemeenschap.

Uw raad is per raadsinformatiebrief op de hoogte gesteld. Dit samen met de aankondiging dat ons college uw raad zou voorstellen om de aanbevelingen van de begeleidingscommissie onverkort over te nemen.

Financiële gevolgen

Uw Raad voor te stellen om € 135.000 uit de Algemene Reserve in te zetten ter bekostiging van de uitkomsten onderzoek Joods Vastgoed en hiervoor de begroting te wijzigingen conform onderstaande begrotingswijziging. In de Algemene Reserve resteert hierna € 42.374.000 (stand van zaken 13 augustus 2024):

Begrotingswijziging					
Toelichting op de financiële gevolgen					
Veranderingen in de baten en lasten					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2028
Toevoeging exploitatiemiddelen programma 5.5 Cultureel Erfgoed (Joods Vastgoed en Sinti-monument)	135.000				
Dekking algemene reserve (programma 0)	-135.000				

Wijzigingen in reserves/voorzieningen en aanvraag investeringskredieten					
Omschrijving	2024	2025	2026	2027	2027
Onttrekking Algemene Reserve	-/- 135.000				

Communicatie en participatie

Uw besluit zal ter kennis worden gebracht van:

- het bestuur van de Nederlands Israëlitische Hoofdsynagoge Limburg
- het bestuur van de Stichting Rura
- het Monumentenoverleg
- de pers

Uitvoering en evaluatie

Over de inrichting van het bovengenoemde fonds zal met het bestuur van de NIHS in overleg worden getreden. De genoemde bedragen zullen in 2024 in het te vormen fonds worden gestort. Verwacht wordt dat deze bedragen nog in 2025 zullen worden besteed. Ons college en uw raad zullen jaarlijks door de NIHS op de hoogte worden gehouden van de voortgang van de initiatieven. Daarbij blijven we in gesprek om te zien waar deze initiatieven door samenwerking verder versterkt kunnen worden. Realisatie van het monument voor de Sinti-slachtoffers vindt naar verwachting plaats in 2025.

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

J. van Putten

Y.F.W. Hoogtanders

Ter inzage:

Bijlage(n):

1. rapport Cammaert
2. aanbevelingen begeleidingscommissie
3. raadsinformatiebrief d.d. 17 april 2024
4. concepraadsbesluit